

ERIKSGATULEDENS GAMLA FÄRDVÄGAR

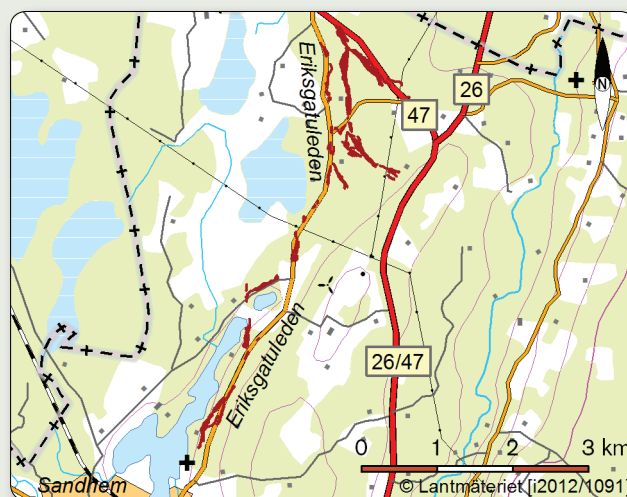
I kung Magnus Erikssons landslag från 1350 står det: "Nu skall konungen rida sin eriksgata och landsens män skola följa honom och giva gisslan...Nu skall han rida medsols genom sitt land". Det texten berättar om är att varje nyvald medeltida kung skulle färdas genom landskapen i sitt rike, och på varje plats bekräftas som kung av de olika landskapens lagmän. De medeltida kungavalen skedde vid Mora Sten i Uppland, och var i huvudsak en intern affär för upplänningarna. Därför var det viktigt för varje ny kung att resa runt i riket och få sin makt och status bekräftad. Sålunda red kungen med sitt följe genom Uppland, Södermanland, Östergötland och norra Småland, följande Vätterns östra strand ner till Jönköping. Därifrån fortsatte återfärden genom Västergötland, Närke och Västmanland innan kungen slutligen återvände till Uppland som "kung på riktigt".

I dag kan vi följa spåren efter kungars och andras färdvägar i landskapet tack vare de hålvägar som avslöjar var gång- och ridstigar drog fram. Särskilt väl syns de i sluttande terräng där markslitage varit som störst. På sådana platser ser hålvägarna ut som djupa diken och kan vara upp till tre meter djupa. I flackare terräng är de mer skålformade och bara någon eller några decimeter djupa. Ibland rör det sig om enstaka hålvägar men det finns också "flerfilssystem" där flera hålvägar ligger bredvid varandra. Flera sådana platser ligger i Sandhems socken i Mullsjö kommun.

Med sydlig start vid Sandhems kyrka löper ett omfattande hålvägssystem norrut upp mot Kymbo på andra sidan länsgränsen. Hålvägssystemet är ca 12 kilometer långt och följer bitvis dagens vägar. Det var kungens färdväg men också gamla vägen mellan Skara och Jönköping. Idag kan vi följa en del av Eriksgatuleden eftersom en sju kilometer lång vandringsled iordningställt med start vid Sandhems kyrka, alternativt i Slättäng vid riksväg 47.

Utstakad hålväg ingående i Eriksgatuleden. Foto Jönköpings läns museum.

SMULTRONSTÄLLE 23

HITTA HIT

Södra leden: P-plats vid Sandhems kyrka, leden börjar ca 300 m norr därom. Norra leden: Från väg 47 sväng vid skylt mot Eriksgatuleden.

Koordinater:

Södra delen av leden (RAÄ Sandhem 29:1): N 6429318 / E 428495 (SWEREF 99 TM)
// N 57° 59' 58,96" E 13° 47' 24,94" (WGS84)

Hålvägar ingående i Eriksgatuleden i Sandhem. Foto Jönköpings läns museum.

JÖNKÖPINGS LÄNS
MUSEUM

036-30 18 00 ▪ www.jkpglm.se

SMULTRONSTÄLLEN

Ute i landskapet finns massor att upptäcka! Länsmuseet presenterar här smakprov på sevärdheter i Jönköpings län med utgångspunkt i kulturmiljöer och kulturarv.

Här finns välkända kulturminnesmärken såsom Habo kyrka och domarringarna i Smålandsstenar, men också mer okända pärlor såsom flottningsslämningarna i Valån och Stengårdshults kyrka. I länet finner vi många spår efter forna tiders människor och verksamheter, allt ifrån slott- och herresäten till övergivna vägbanor och odlingsrösen i skogsmark.

Vår tanke med Smultronställen är att det ska locka till utflykter i kulturlandskapet – där finns vår historia, som tar sig olika uttryck i den fysiska miljön. Det är ett arv värt att uppleva och värna. Under rubriken Smultronställen kommer vi allteftersom fylla på med ännu fler sevärdheter, både för länsbor och långväga besökare. Ju fler som upptäcker dessa pärlor, desto större möjlighet att de bevaras för framtiden.

FAKTA

I Jönköpings län finns över 40 000 registrerade fornlämningar, 87 riksintressanta kulturmiljöer, närmare 130 byggnadsminnen, ungefär 150 kyrkor, 100-talet hembygdsgårdar med samlad äldre bebyggelse, ett stort antal industrihistoriska miljöer samt två kulturreservat. Därtill finns också ett stort antal kulturmiljöer med bevarandevärd bebyggelse. En del av dessa kan man få information om via länsstyrelsens och kommunernas hemsidor. Man kan även hitta beskrivningar via de olika hembygdsföreningarnas respektive sidor.

BRA ATT VETA

Tillgängligheten till de olika smultronställen varierar. En del är välskyltade, enkelt tillgängliga och uppfyller krav på parkeringsplatser etc. Andra kräver mer av besökaren, kanske behöver man gå en längre sträcka för att nå sitt mål, ibland är det snårig skog och väl framme möts man kanske av en trasig skylt (om det ens funnits någon). Platserna bär dock alltid på en spännande och intressant historia.

Notera också att många av de kulturhistoriska byggnaderna är privatägda och endast tillgängliga för exteriör beskådan. Respektera privat tomtmark. Många kyrkor är öppna sommartid. Under andra tider på året brukar man kunna kontakta kyrkvaktmästaren som öppnar upp.

